CZU: 81`23:61-051:37.091.3 https://doi.org/10.59295/drgl2026.30

STRATEGII PSIHOLINGVISTICE ÎN FORMAREA COMPETENȚEI COMUNICATIVE A VIITORILOR MEDICI

PSYCHOLINGUISTIC STRATEGIES IN DEVELOPING THE COMMUNICATIVE SKILLS OF FUTURE DOCTORS

Alina LOPATIUC
PhD, Univerity Lecturer
"Nicolae Testemitanu" State University of Medicine and Pharmacy, Republic of Moldova
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-3186-0196

Abstract: ***In the current context of medical education, communicative competence is an essential aspect of the professional training of future physicians. This study analyses the role of psycholinguistic strategies in the development of this competence, highlighting the interdependence between the cognitive, emotional, and linguistic processes involved in medical communication. The paper draws on theoretical perspectives from the fields of psycholinguistics and the didactics of specialized languages, as well as relevant contributions from national and international literature. Cognitive, metacognitive, and socio-affective strategies are analysed, along with ways to integrate them into the teaching process. The results highlight that the use of psycholinguistic strategies significantly contributes to the development of effective, empathetic communication adapted to the medical professional context.***

Keywords: *psycholinguistics, communicative competence, medical discourse, empathy, teaching strategies*

În contextul contemporan al educației medicale, comunicarea reprezintă un instrument fundamental al practicii profesionale, având un impact direct asupra calității actului medical și asupra relației medic–pacient. Din această perspectivă, competența comunicativă nu mai este percepută exclusiv ca o abilitate lingvistică, ci ca o competență complexă, care implică procese cognitive, emoționale și sociale. Astfel, se conturează necesitatea unei abordări interdisciplinare, în care psiholingvistica oferă un cadru explicativ adecvat pentru înțelegerea mecanismelor de producere și receptare a discursului în contexte specializate.

În acest sens, limbajul medical trebuie analizat într-o dublă dimensiune, deoarece presupune o „perspectivă lingvistică și emotivă” [7, p.4], ceea ce evidențiază faptul că discursul profesional nu este neutru, ci profund influențat de stările afective ale interlocutorilor. Mai mult, interacțiunea dintre aceste dimensiuni determină specificul comunicării, întrucât „această corelație dintre universuri emoționale caracterizează comunicarea din punct de vedere psihologic” [7, p.12]. Prin urmare, comunicarea medicală trebuie înțeleasă ca un proces dinamic, în care informația este modelată atât de structurile lingvistice, cât și de factorii emoționali.

Pornind de la această premisă, este necesar să se analizeze rolul psiholingvisticii în formarea discursului medical, întrucât aceasta investighează procesele de conceptualizare, formulare și articulare a mesajului. Din această perspectivă, limbajul este corelat cu psihologia limbajului [7, p.12] ceea ce presupune că producerea discursului implică nu doar

competențe lingvistice, ci și procese cognitive complexe. În același sens, modelul lui faptul că producerea discursului se realizează în etape succesive, ceea ce justifică necesitatea dezvoltării unor strategii cognitive și metacognitive în formarea comunicării medicale.

În continuarea acestei idei, discursul medical se distinge printr-o structură specifică, determinată de interacțiunea dintre specialist și pacient. Astfel, dialogul medic-pacient este influențat de particularitățile psihologice ale pacientului [2, p. 323], ceea ce impune adaptarea discursului la nivelul de înțelegere și la starea emoțională a interlocutorului. În acest context, competența comunicativă devine o competență adaptativă, care presupune flexibilitate discursivă și sensibilitate față de nevoile pacientului.

Pe de altă parte, dimensiunea afectivă a limbajului capătă o importanță deosebită în comunicarea medicală, deoarece emoțiile influențează atât producerea, cât și receptarea mesajului. Astfel, emotivitatea este considerată o categorie lingvistică [8, p. 345], ceea ce confirmă faptul că emoțiile sunt integrate în structura discursului. În același timp, această dimensiune afectivă generează la receptor emoții de interes, anticipare și vigilență [8, p.346], contribuind la implicarea activă a pacientului în procesul comunicativ. Literatura internațională susține această perspectivă, evidențiind faptul că empatia medicului contribuie semnificativ la eficiența actului terapeutic și la consolidarea relației medic–pacient [5].

În acest cadru teoretic, devine evident că formarea competenței comunicative a viitorilor medici trebuie să includă dezvoltarea unor strategii psiholingvistice, care să integreze dimensiunea cognitivă și cea emoțională. Astfel, strategiile cognitive vizează organizarea și structurarea informației, utilizarea adecvată a terminologiei și claritatea discursului, fiind esențiale pentru transmiterea eficientă a informațiilor medicale. În continuare, strategiile metacognitive implică monitorizarea și reglarea discursului, precum și adaptarea acestuia în funcție de reacțiile interlocutorului, contribuind la evitarea ambiguităților și la optimizarea comunicării. Totodată, strategiile socio-afective ocupă un loc central în actul comunicării, deoarece facilitează relația medic–pacient prin empatie, reglare emoțională și adecvare discursivă.

În acest sens, procesul didactic trebuie să promoveze tact pedagogic, empatie, interes [7, p. 172], elemente care contribuie la dezvoltarea unei comunicări autentice și eficiente. De asemenea, utilizarea strategiilor interactive contribuie la reducerea blocajului emoțional [3, p.316], facilitând participarea activă a studenților și implicarea acestora în procesul de învățare. Din această perspectivă, se poate afirma că strategiile socio-afective constituie nucleul competenței comunicative medicale, întrucât acestea permit integrarea dimensiunii cognitive cu cea emoțională.

Aplicabilitatea didactică a strategiilor psiholingvistice devine evidentă, fiind necesară integrarea acestora în activități practice și situații autentice de comunicare. Astfel, Simulările de consultație medicală sunt un alt tip de exercițiu extrem de util pentru studenții medicinești. În aceste simulări, studenții joacă rolul medicilor sau pacienților într-un cadru controlat. Aceasta nu doar că ajută la dezvoltarea abilităților lingvistice, dar și la perfecționarea abilităților de comunicare în mediul medical. [4, p.71].În plus, utilizarea tehnologiilor digitale în procesul de instruire oferă noi oportunități pentru dezvoltarea competențelor comunicative. Platformele educaționale și simulările virtuale permit crearea unor scenarii interactive, în care studenții pot exersa comunicarea în condiții apropiate de realitate. Studiile recente arată că mediile virtuale contribuie la dezvoltarea competențelor lingvistice și la consolidarea vocabularului de specialitate. De asemenea, integrarea elementelor de gamificare în procesul didactic stimulează motivația și implicarea studenților, facilitând învățarea activă și dezvoltarea competențelor comunicative. Această abordare

permite reducerea anxietății și crearea unui mediu de învățare favorabil, în care studenții pot experimenta și greși fără consecințe negative. [1, p.90]

Literatura internațională evidențiază eficiența metodelor precum role-play și scenariile clinice, care reproduc situații reale și stimulează dezvoltarea gândirii critice și a competențelor comunicative [6]. Prin urmare, integrarea strategiilor psiholingvistice în curriculumul medical trebuie realizată sistematic, prin corelarea conținuturilor lingvistice cu situații clinice, și nu prin predarea izolată a terminologiei.

Ca urmare a aplicării acestor strategii, se observă o îmbunătățire semnificativă a competenței comunicative, atât la nivel lingvistic, cât și afectiv. Astfel, se poate afirma că competența comunicativă a fost dezvoltată [7, p.124], ceea ce confirmă eficiența abordării integrate. În plus, aceste strategii contribuie la pregătirea viitorului medic pentru comunicarea profesională [4, p. 72], facilitând adaptarea acestuia la cerințele mediului clinic. Cercetările internaționale susțin aceste concluzii, demonstrând că dezvoltarea competențelor comunicative reduce erorile medicale și îmbunătățește calitatea actului medical.

În continuarea analizei strategiilor psiholingvistice, se impune o aprofundare a modului în care acestea interacționează în cadrul discursului medical real, întrucât comunicarea profesională nu se desfășoară în mod izolat, ci într-un context complex, caracterizat prin presiune temporală, incertitudine și implicare emoțională ridicată. În acest sens, strategiile cognitive, metacognitive și socio-afective nu funcționează independent, ci se manifestă sinergic, contribuind la eficiența comunicării.

Astfel, în cadrul interacțiunii medic–pacient, medicul este nevoit să proceseze simultan informații clinice și emoționale, ceea ce presupune o activare simultană a mecanismelor de înțelegere lingvistică și de interpretare afectivă. Această dublă procesare confirmă ideea că discursul specializat nu poate fi redus la o simplă transmitere de informații, ci reprezintă un act comunicativ complex, în care dimensiunea emoțională joacă un rol decisiv. În acest context, observațiile conform cărora comunicarea este caracterizată de corelația dintre universuri emoționale devin deosebit de relevante pentru înțelegerea discursului medical.

În mod particular, comunicarea medicală presupune adaptarea permanentă a limbajului la nivelul de înțelegere al pacientului, ceea ce implică reformularea termenilor de specialitate și utilizarea unor strategii de simplificare semantică. Această capacitate de adaptare reprezintă o componentă esențială a competenței psiholingvistice, fiind corelată cu dezvoltarea flexibilității cognitive și a conștiinței lingvistice. În același timp, medicul trebuie să gestioneze reacțiile emoționale ale pacientului, ceea ce presupune utilizarea strategiilor socio-afective, precum empatia și validarea emoțională.

În acest sens, empatia nu trebuie interpretată exclusiv ca o trăsătură personală, ci ca o competență care poate fi dezvoltată prin instruire, fiind integrată în strategiile psiholingvistice ale comunicării. Literatura de specialitate evidențiază faptul că empatia contribuie la creșterea încrederii pacientului și la îmbunătățirea rezultatelor terapeutice [5]. Această perspectivă susține necesitatea includerii dimensiunii afective în procesul de formare a viitorilor medici.

Pe de altă parte, dificultățile de comunicare pot apărea ca rezultat al blocajelor emoționale sau al anxietății lingvistice, fenomen frecvent în rândul studenților internaționali. În acest context, utilizarea strategiilor didactice interactive contribuie la reducerea blocajului emoțional [3, p.317], facilitând dezvoltarea încrederii în propriile abilități comunicative. În mod similar, activitățile bazate pe simulări contribuie la reducerea anxietății lingvistice în fața pacientului [4, p. 72] oferind studenților oportunitatea de a exersa comunicarea într-un mediu controlat.

Extinzând această analiză, se poate observa că strategiile psiholingvistice au un rol esențial în prevenirea erorilor de comunicare, care pot avea consecințe semnificative în practica medicală. Cercetările internaționale evidențiază faptul că o mare parte dintre erorile medicale sunt determinate de deficiențe în comunicare, ceea ce subliniază importanța dezvoltării competenței comunicative în formarea profesională.

În același timp, este necesar să se evidențieze rolul contextului cultural în comunicarea medicală, în special în cazul studenților internaționali. Diferențele culturale pot influența interpretarea mesajului și pot genera neînțelegeri, ceea ce impune dezvoltarea competențelor interculturale. Din această perspectivă, strategiile psiholingvistice trebuie adaptate nu doar la contextul lingvistic, ci și la cel cultural, contribuind la dezvoltarea unei comunicări interculturale eficiente. Această dimensiune devine din ce în ce mai relevantă în contextul internaționalizării studiilor medicale. Diferențele culturale pot influența atât modul de exprimare, cât și interpretarea mesajului, generând potențiale bariere de comunicare. Astfel, strategiile psiholingvistice trebuie să includă și dezvoltarea competențelor interculturale, care permit adaptarea discursului la valorile și normele culturale ale interlocutorului.

În completarea acestor observații, se poate afirma că integrarea strategiilor psiholingvistice în procesul didactic presupune o schimbare de paradigmă, în care accentul este pus pe dezvoltarea competențelor comunicative în contexte autentice. Astfel, predarea limbajului medical trebuie să depășească nivelul terminologic și să includă activități care stimulează interacțiunea, reflecția și adaptarea discursului.

În acest context, utilizarea studiilor de caz și a scenariilor clinice permite dezvoltarea gândirii critice și a competențelor de rezolvare a problemelor, contribuind la formarea unei comunicări eficiente și responsabile. Aceste metode sunt susținute și de literatura internațională, care evidențiază eficiența lor în dezvoltarea competențelor comunicative în domeniul medical [6].

Pentru a ilustra concret funcționarea acestor strategii, se poate analiza situația unei consultații medicale, în care pacientul nu înțelege termenii de specialitate utilizați de medic. În acest caz, strategia cognitivă presupune reformularea informației prin utilizarea unui limbaj accesibil, strategia metacognitivă implică evaluarea gradului de înțelegere al pacientului, iar strategia socio-afectivă presupune menținerea unui ton calm și empatic. Această interacțiune demonstrează caracterul integrat al strategiilor psiholingvistice, care nu pot fi aplicate izolat.

Mai mult, în situațiile de comunicare dificilă, cum ar fi transmiterea unui diagnostic grav, strategiile socio-afective devin dominante, deoarece medicul trebuie să gestioneze reacțiile emoționale ale pacientului. În acest context, alegerea cuvintelor, intonația și ritmul discursului capătă o importanță deosebită, contribuind la reducerea anxietății și la menținerea echilibrului emoțional al interlocutorului.

În concluzie, strategiile psiholingvistice reprezintă un element esențial în formarea competenței comunicative a viitorilor medici, contribuind la dezvoltarea unei comunicări eficiente, empatice și adaptate contextului profesional. Integrarea dimensiunii emoționale în procesul didactic permite formarea unor specialiști capabili să gestioneze atât limbajul, cât și relația cu pacientul. În absența acestor strategii, comunicarea medicală riscă să devină rigidă și impersonală, ceea ce poate afecta eficiența actului terapeutic și calitatea interacțiunii medic–pacient.

În perspectivă, se impune dezvoltarea unor modele didactice integrate, care să valorifice strategiile psiholingvistice în mod sistematic și să asigure transferul acestora în practica medicală reală. De asemenea, sunt necesare cercetări suplimentare care să analizeze

impactul acestor strategii asupra performanței comunicative a studenților în contexte clinice autentice.

BIBLIOGRAFIE

1. **CHIRIAC A., LOPATIUC A.,** (2025). *Integrarea gamificării în predarea limbii române ca limbă străină.* In: Valorificarea experienţelor profesionale în predarea limbii materne ca limbă străină. Modele sinergetice în didactica limbilor: simpozion internațional, Chișinău: Editura USM, 2025, p. 88-95. ISBN 978-9975-62-905-8. Disponibil: https://doi.org/10.59295/msdl2025.08
2. **CHIRIAC A., LOPATIUC A., DRIGA I.**, (2023), *Perspective empirice și comunicative în discursul public medical.* În: The contemporary issues of the socio-humanistic sciences In: Contemporary Issues in Social Sciences and Management Practices. Ediția 13. Chișinău. ISBN 978-9975-165-61-7 Ediția 13. Chișinău. ISBN 978-9975-165-61-7
3. **CHIRIAC A., DRIGA I.**, **LOPATIUC A.,** (2023). *Aspecte metodologice de predare a limbii române în grupele de medicinişti străini* În: The contemporary issues of the socio-humanistic sciences In: Contemporary Issues in Social Sciences and Management Practices. Ediția 13. Chișinău. ISBN 978-9975-165-61-7 Ediția 13. Chișinău. ISBN 978-9975-165-61-7
4. **DRIGA, I.,** (2023), *Rolul și eficiența metodei exercițiului în predarea limbii române medicinișt*ilor străini. Chișinău.
5. **HOJAT, M.,** (2007), *Empathy in patient care: Antecedents, development, measurement, and outcomes. https://psycnet.apa.org/record/2006-20612-000*
6. **KURTZ S., SILVERMAN J., DRAPER J.,** (2005), *Teaching and Learning Communication Skills in Medicine. https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5060313/*
7. **LOPATIUC A.,** (2023), *Universul emoțional al discursului specializat.* https://www.anacec.md/files/Lopatiuc-teza.pdf
8. **LOPATIUC A., CHIRIAC A., DRIGA I.**, (2023), *Valori afective ale discursului specializat (discurs științific),* In: Contemporary Issues in Social Sciences and Management Practices. Ediția 13. Chișinău. ISBN 978-9975-165-61-7 Ediția 13. Chișinău. ISBN 978-9975-165-61-7